

Tiivistelmä

Saaristomeriohjelma

– maatalouden vesiensuojelun tiekartta

Keväällä 2021 Sanna Marinin hallitus päätti käynnistää Saaristomeri-ohjelman, jolla edistetään vesiensuojelutoimenpiteitä Saaristomeren valuma-alueella ja pyritään saamaan alue pois HELCOMin hot spot -listalta. Saaristomeri-ohjelman ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen hallinnoima Saaristomeren hot spot -tiekarttahanke (2021–2022). Hanketta rahoittaa ympäristöministeriö ja lisäksi toteutukseen osallistuvat MTK-Varsinais-Suomi, SLC Åboland, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö.

Saaristomeren valuma-alueelle suunnatussa maatalouden vesiensuojelun tiekartassa kuvataan vesiensuojelun kannalta merkittävät toimenpiteet, joiden rahoituksessa tai toimintamallissa on vielä puutteita. Tiekartan tavoitteena on edistää maatalouden vesiensuojelun toteutumista ja aikatauluttaa merkittävimmiksi arvioidut toimenpiteet. Osana maatalouden tiekarttaa arvioidaan toimenpiteiden toteutuksen kustannuksia ja vaikutusta Saaristomereen kohdistuvaan ravinnekuormaan. Painopiste on fosforissa, joka on rehevöitymisen kannalta merkittävä ravinne. Maatalouden vesiensuojelun tiekartta täydentää ja tarkentaa vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmassa määriteltyjä maatalouden vesiensuojelutoimenpiteitä.

Tiekartta koostuu kymmenestä maatalouden vesiensuojelua edistävästä toimenpiteestä. Tehokkaimmin maatalouden ravinnekuormitusta vähentäviä toimenpiteitä ovat peltojen vesitalouden ja maaperän kasvukunnon parantaminen, maanparannusaineiden käytön lisääminen, lannan siirron edistäminen sekä peltojen kasvipeitteisyyden lisääminen ja kohdentaminen eroosioherkille alueille. Lisäksi maatalouden tiekarttaan sisältyy rahoitusmalleja ja tiedon jakamiseen liittyviä toimenpiteitä, kuten vaikuttavuusinvestointien kokeileminen ja käyttöönotto sekä valuma-alueen vesiensuojelutiedon kokoaminen. Maatalouden vesiensuojelun ohella tiekartta edistää kiertotaloutta ja ravinteiden hyötykäyttöä muun muassa orgaanisia lannoitteita, lannoituskäytäntöjä ja meren ravinteiden hyötykäyttöä koskevien toimenpiteiden kautta.

Tiekartan toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joiden laajamittaisella ja onnistuneella toteutuksella voidaan arviolta vähentää Saaristomereen kohdistuvaa vuosittaista ravinnekuormaa jopa 100 000 – 150 000 kiloa. Tiekartassa arvioidaan kustannuksia vain karkeasti. Vuositasolla kustannukset ovat vähintään 18 miljoonaa euroa, joten vuoteen 2027 saakka kustannuksia syntyy noin 100 miljoonaa euroa.